

7. Кот Сергій. Повернення і реституція культурних цінностей у політичному та культурному житті України (XX – поч. XXI ст.): монографія / Сергій Кот. Київ : Інститут історії України НАН України, 2020. 1020 с.

8. Гай-Нижник П., Чупрій Л. Національні інтереси, національні цінності та національні цілі як структуро формуючі чинники політики національної безпеки. *Гілея*. 2014. Вип. 84(№ 5). С. 465–471.

9. Горбулін В. П., Качинський А. Б. Засади національної безпеки України. К. : Інтертехнологія, 2009. 272 с.

10. Горбулін В. П., Качинський А. Б. Стратегія національної безпеки України в аксіологічному вимірі: від «суспільства ризику» до громадянського суспільства *Стратегічна панорама*. 2005. № 2. С. 13–27.

11. Інструкція про порядок виконання норм міжнародного гуманітарного права у Збройних Силах України, затверджена наказом Міністерства оборони України 23 березня 2017 року № 164, зареєстрованим у Міністерстві юстиції України 09 червня 2017 року за № 704/30572; URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0704-17#Text>

12. Текст проєкту КК України станом на 30.01.23 року. URL: <https://newcriminalcode.org.ua/upload/media/2023/03/16/vysnovok-natsionalnyh-ekspertiv.pdf>

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-315-9-21>

ДО ПРОБЛЕМИ КРИМІНАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ЗА ЗАВОЛОДІННЯ МАЙНОМ ШЛЯХОМ ЗЛОВЖИВАННЯ СЛУЖБОВИМ СТАНОВИЩЕМ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ ЗА ЗАКОНОДАВСТВОМ УКРАЇНИ

Симоненко Ольга Анатоліївна

*аспірантка кафедри кримінального права, процесу та криміналістики
Інституту економіки та права Класичного приватного університету
(м. Запоріжжя)*

Після нападу росії на Україну у нашій державі почали активно діяти велика кількість благодійних фондів, а також волонтерських організацій. Діяльність таких утворень спрямована на допомогу Збройним Силам України, на медичне забезпечення, задля допомоги особам, тимчасово переміщеним з окупованих територій, соціально не

захищеним верствам населення, а також тваринам. Проведення волонтерської роботи є дуже непростим за своєю суттю, потребує багато часу та сил. Однак часто можна спостерігати такі негативні прояви, як зловживання у сфері благодійності. Зокрема це може бути незаконне використання гуманітарної допомоги чи інших пожертв (привласнення, розтрата, розкрадання тощо) в тому числі і чинене службовими особами. Через це Законом України «Про внесення змін до Кримінального кодексу України щодо відповідальності за незаконне використання гуманітарної допомоги» № 2155-IX від 24.03.2022 р. [1] було встановлено кримінальну відповідальність за незаконне використання з метою отримання прибутку гуманітарної допомоги, благодійних пожертв або безоплатної допомоги (ст. 201-2 КК України). Відповідно до цієї статті особа підлягає кримінальній відповідальності за продаж товарів (предметів) гуманітарної допомоги або використання благодійних пожертв, безоплатної допомоги або укладання інших правочинів щодо розпорядження таким майном, з метою отримання прибутку, вчинені у значному розмірі (ч. 1 ст. 201-2 КК України). Кваліфікуючими та особливо кваліфікуючими ознаками цього кримінального правопорушення є: вчинення вказаних дій повторно, за попередньою змовою групою осіб, службовою особою з використанням службового становища, у великому розмірі (ч. 2 ст. 201-2 КК України); вчинення дій, передбачені частиною першою або другою цієї статті, вчинені організованою групою, в особливо великому розмірі, під час надзвичайного або воєнного стану (ч. 3 ст. 201-2 КК України) [2].

Виходячи з аналізу змісту диспозиції ст. 201-2 КК можна визначити певні кримінально-правові ознаки складу досліджуваного кримінального правопорушення.

По-перше, дане правопорушення посягає на нормальну роботу благодійних фондів та волонтерських організацій, підриває довіру до волонтерства в цілому. Також під загрозу ставляться відносини власності.

По-друге, предметом цього правопорушення виступають: товари (предмети) гуманітарної допомоги; благодійні пожертви; безоплатна допомога. У примітці до ст. 201-2 КК зазначено, що під гуманітарною допомогою, благодійними жертвами та безоплатною допомогою слід розуміти поняття, визначені Законом України «Про гуманітарну допомогу» та Законом України «Про благодійну діяльність та благодійні організації» [2].

По-третє, з об'єктивної сторони правопорушення, передбачене ст. 201-2 КК України, виражається у вчиненні таких активних альтернативних дій як: 1) продаж товарів (предметів) гуманітарної допомоги; 2) використання благодійних пожертв, безоплатної

допомоги; 3) укладання інших правочинів щодо розпорядження таким майном, якщо ці дії було вчинено у значному розмірі (загальна вартість гуманітарної допомоги, благодійних пожертв або безоплатної допомоги, згідно з приміткою до ст. 201-2 КК України, має у триста п'ятдесят і більше разів перевищувати неоподатковуваний мінімум доходів громадян).

По-четверте, з суб'єктивної сторони дане кримінальне правопорушення характеризується наявністю спеціальної мети вчинення, а саме – отримання прибутку.

По-п'яте, суб'єкт цього кримінального правопорушення, відповідно до ч. 1 ст. 201-2 КК України, загальний, тобто фізична осудна особа, яка вчинила кримінальне правопорушення у віці не молодше 16-ти років (відповідно до ст. ст. 18 та 22 КК України).

Слід зазначити, що, згідно зі ст. 1 Закону України «Про гуманітарну допомогу» № 1192-XIV від 22.10.1999 під поняттям «безоплатна допомога» розуміється «надання гуманітарної допомоги без будь-якої грошової, матеріальної або інших видів компенсацій донорам» [3], а під терміном «гуманітарна допомога» – «цільова адресна безоплатна допомога в грошовій або натуральній формі, у вигляді безповоротної фінансової допомоги або добровільних пожертвувань, або допомога у вигляді виконання робіт, надання послуг, що надається іноземними та вітчизняними донорами із гуманних мотивів отримувачам гуманітарної допомоги в Україні або за кордоном, які потребують її у зв'язку з соціальною незахищеністю, матеріальною незабезпеченістю, важким фінансовим становищем, виникненням надзвичайного стану, зокрема внаслідок стихійного лиха, аварій, епідемій і епізоотій, екологічних, техногенних та інших катастроф, які створюють загрозу для життя і здоров'я населення, або тяжкою хворобою конкретних фізичних осіб, а також для підготовки до збройного захисту держави та її захисту у разі збройної агресії або збройного конфлікту» [3]. Тобто гуманітарна допомога є різновидом благодійництва та має бути спрямована відповідно до обставин та об'єктивних потреб її отримувачів. Поняття «благодійна жертва» визначається ст. 6 Закону України «Про благодійну діяльність та благодійні організації» № 5073-VI від 05.07.2012. Згідно з вказаним нормативно-правовим документом благодійною жертвою є «безоплатна передача благодійником коштів, іншого майна, майнових прав у власність бенефіціарів для досягнення певних, наперед обумовлених цілей благодійної діяльності, відповідно до цього Закону» [4]. Отже, у будь-якому разі предмет досліджуваного кримінального правопорушення передається винному на безоплатній основі, а його вчинення полягає у незаконному використанні особою благодійних пожертв, гуманітарної допомоги та іншого майна,

одержаного у такій якості з метою отримання прибутку, що свідчить про умисний характер вчиненого.

Також слід приділити особливу увагу суб'єкту вчинення кримінального правопорушення, передбаченого ст. 201-2 КК. Гуманітарна допомога або благодійні пожертви передаються від донора отримувачу. При цьому такими отримувачами мають бути юридичні особи, які офіційно зареєстровані в Єдиному реєстрі отримувачів гуманітарної допомоги, що ведеться Міністерством соціальної політики України [5]. Отже суб'єкт незаконного використання з метою отримання прибутку гуманітарної допомоги, благодійних пожертв або безоплатної допомоги має бути офіційним представником такої юридичної особи. Тобто це спеціальний суб'єкт кримінального правопорушення – фізична осудна особа, яка вчинила у віці, з якого може наставати кримінальна відповідальність, кримінальне правопорушення, суб'єктом якого може бути лише певна особа (ч. 2 ст. 18 КК). У даному випадку така особа вчинює, щодо предмету досліджуваного кримінального правопорушення, функцій адміністративно-господарського характеру, що є однією з ознак службової особи. Відповідно до ч. 3 ст. 18 КК службовими особами є такі особи, які «постійно, тимчасово чи за спеціальним повноваженням здійснюють функції представників влади чи місцевого самоврядування, а також постійно чи тимчасово обіймають в органах державної влади, органах місцевого самоврядування, на підприємствах, в установах чи організаціях посади, пов'язані з виконанням організаційно-розпорядчих чи адміністративно-господарських функцій, або виконують такі функції за спеціальним повноваженням, яким особа наділяється повноважним органом державної влади, органом місцевого самоврядування, центральним органом державного управління із спеціальним статусом, повноважним органом чи повноважною службовою особою підприємства, установи, організації, судом або законом» [2]. Але, задля того щоб вчинене кваліфікувалося за ч. 2 ст. 201-2 КК, винний має бути наділений і іншими ознаками службової особи, передбаченими ч. 3 ст. 18 КК України.

Список використаних джерел:

1. Про внесення змін до Кримінального кодексу України щодо відповідальності за незаконне використання гуманітарної допомоги. Закон України № 2155-IX від 24.03.2022 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2155-20#Text>
2. Кримінальний кодекс України: закон України від 05.04.2001 № 2341-03. URL: <http://zakon1.rada.gov.ua>

3. Про гуманітарну допомогу. Закон України від 22.10.1999 № 1192-XIV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1192-14#Text>

4. Про благодійну діяльність та благодійні організації. Закон України від 05.07.2012 № 5073-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5073-17#Text>

5. Міністерство соціальної політики України. URL: <https://www.msp.gov.ua/>

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-315-9-22>

ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЗА ФІКТИВНЕ ПІДПРИЄМНИЦТВО: ГЕНЕЗИС ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ

Соколов Андрій Андрійович

*аспірант кафедри кримінального права, процесу та криміналістики
Класичного приватного університету (м. Запоріжжя)*

Останні роки стан економіки в Україні не відзначений активним ростом або якимось суттєвими досягненнями. Одним із чинників, який його стримує виступає економічна злочинність, прояви існування якої фіксуються кримінальною юстицією щороку у вигляді фінансових збитків та кримінальних правопорушень.

До 2019 року серед низки економічних злочинів виділялося своєю специфікою фіктивне підприємництво (відносною стабільністю 700–800 злочинних актів у рік), кримінальна відповідальність за яку було передбачено статтею 205 КК України. Однак, у 2019 році законодавець вирішив декриміналізувати дану норму, і виключив її із діючого кримінального закону. Актуальним для науки та правової практики є питання генезису протидії цьому негативному явищу кримінально-правовими засобами та застосування отриманого досвіду для створення нової кримінальної норми з метою вдосконалення охорони економічних відносин у країні.

Слід вказати, що проблематика фіктивного підприємництва та пов'язаними з ним злочинними проявами у економічній сфері вирішувалася такими вченими, як: П.П. Андрушко, В.І. Борисовим, А.Ф. Волобуєвим, О.О. Дудоровим, О.Г. Кальманом, В.О. Навроцьким, Ю.В. Опалінським та іншими дослідниками.

Поява фіктивного підприємництва, як виду економічного злочину, органічно пов'язана із розвитком підприємницької практики. Відповідно історичні етапи розвитку підприємництва, його підйоми